

VLIV POHLAVÍ NA WELL-BEING

1 TEORIE

Well-being je v psychologii často konceptualizován prostřednictvím PERMA modelu, který představil Martin Seligman. Tento model popisuje well-being jako souhrn pěti měřitelných složek: pozitivní emoce (Positive Emotion), zaujetí (Engagement), vztahy (Relationships), smysl (Meaning) a úspěch (Accomplishment), které společně přispívají k celkovému prožívání životní pohody (Seligman, 2011). Jednotlivé složky PERMA modelu lze měřit pomocí standardizovaných dotazníků, což umožňuje jejich využití v kvantitativním výzkumu.

V posledních letech se v odborné literatuře objevují konzistentní důkazy o existenci výrazné a přetrvávající genderové nerovnosti v oblasti well-beingu, takzvané gender well-being gap (Blanchflower & Bryson, 2024b). Analýzy mezinárodních dat zároveň ukazují, že ženy obecně vykazují horší ukazatele duševního zdraví než muži napříč různými indikátory negativního afektu včetně úzkosti, deprese, smutku, osamělosti, strachu, hněvu, či horší subjektivní pohody (Blanchflower & Bryson, 2024a).

Gender gap ve well-beingu byla zaznamenána také v České republice. Výzkumy zaměřené na adolescenty ukazují, že dívky vykazují horší úroveň duševního well-beingu než chlapci a že se tento rozdíl mezi pohlavím s postupujícím časem prohloubil (Cosma et al., 2021).

Tyto poznatky naznačují, že biologické pohlaví může být významným prediktorem well-beingu a poskytují tak teoretické východisko pro jeho zkoumání v rámci regresní analýzy. Dodatečně zkoumáme, zda je well-being ovlivněn věkem a dále jestli se případný rozdíl mezi biologickými pohlavími mění v závislosti na věku respondentů.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Sběr dat a výzkumný soubor

Naše data byla získána v rámci výzkumu pro bakalářskou práci. Vzorek tvořilo 297 česky mluvících účastníků (ženy 73,73%, muži 26,26%) ve věku od 12 do 78 let ($M = 27,66$, $SD = 11,28$).

Hypotézy

- **H1:** Pohlaví je statisticky významným prediktorem well-beingu, přičemž ženy dosahují nižšího well-beingu než muži.
- H2: Věk je statisticky významným prediktorem well-beingu.
- H3: Vztah mezi pohlavím a well-beingem se mění v závislosti na věku respondentů.

Měření well-beingu

- Well-being byl měřen pomocí celkového PERMA skóre, které představuje souhrnný ukazatel pěti složek well-beingu podle modelu PERMA. Čím vyšší PERMA skóre, tím vyšší úroveň subjektivního well-beingu.

Statistická analýza

- Pro ověření vztahu mezi biologickým pohlavím, věkem a celkovým well-beingem byla použita vícenásobná lineární regrese.
- **Závislá proměnná:** celkové PERMA skóre
- **Regresory:** pohlaví, věk
- Pro ověření, zda se případný rozdíl mezi pohlavími mění v závislosti na věku, byl do modelu zahrnut také **interakční člen** pohlaví*věk.

Regresní model měl tedy následující podobu:

$$\text{PERMA} = \beta_0 + \beta_1(\text{pohlaví}) + \beta_2(\text{věk}) + \beta_3(\text{pohlaví} \cdot \text{věk})$$

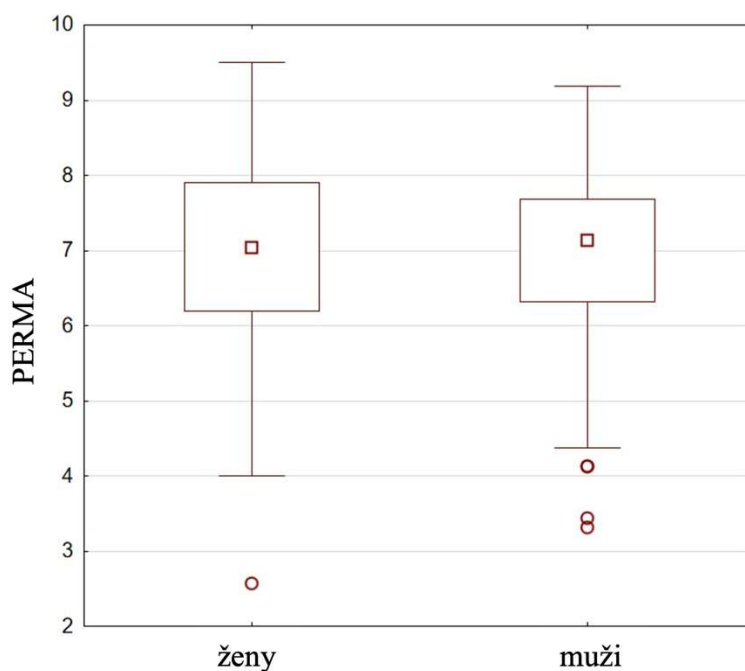
Data byla vyhodnocena pomocí regresní analýzy, která umožňuje současně zkoumat vliv více proměnných na závislou proměnnou a testovat také jejich interakce, tedy situace, kdy se vztah mezi dvěma proměnnými liší v závislosti na hodnotě třetí proměnné. Analýza byla provedena v softwaru Microsoft Excel a TIBCO Statistica. Rezidua byla symetricky rozložena kolem nuly a graf rozptylu nevykazoval žádné systematické vzory, což naznačuje splnění základních předpokladů lineární regrese.

3 VÝSLEDKY

Popisné statistiky ukázaly, že průměrné PERMA skóre bylo velmi podobné u žen ($M = 7,02$, $SD = 1,21$) a mužů ($M = 6,89$, $SD = 1,23$), viz obr. 1. Výsledky lineární regresní analýzy dále ukázaly, že pohlaví nebylo statisticky významným prediktorem celkového well-beingu ($\beta^* = -0,051$, $p = 0,756$). Věk se také neukázal jako významně související s PERMA skóre ($\beta^* = 0,075$, $p = 0,225$), přičemž ani interakční člen pohlaví a věku nebyl statisticky významný ($\beta^* = 0,009$, $p = 0,952$).

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese
<https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=752>

Obr.1 PERMA skóre dle pohlaví

Standardizovaný regresní koeficient (β^*) vyjadřuje, o kolik směrodatných odchylek se změní PERMA skóre, pokud se nezávislá proměnná zvýší o jednu směrodatnou odchylku, za předpokladu, že ostatní proměnné v modelu zůstávají konstantní. Nízké hodnoty β^* v tomto případě naznačují velmi slabé vztahy mezi proměnnými. P-hodnota udává statistickou významnost výsledku, přičemž za významnou je považována hodnota menší než 0,05.

Celkově tedy nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl ve well-beingu mezi muži a ženami, přičemž se tento vztah neměnil ani v závislosti na věku respondentů. Celý model vysvětlil přibližně 0,8 % variability v celkovém PERMA skóre, což ukazuje na jeho velmi nízkou vysvětlující schopnost.

4 DISKUSE

Cílem analýzy bylo ověřit existenci genderového rozdílu ve well-beingu v našem vzorku respondentů. Zahrnutí věku do modelu umožnilo kontrolovat možné demografické rozdíly mezi respondenty. Výsledky ukázaly, že se u našich respondentů gender gap nevyskytl. To může naznačovat, že vliv pohlaví na well-being je slabší, než naznačují předchozí studie, nebo závisí na dalších faktorech. Zároveň může použití celkového PERMA skóre zakrývat rozdíly v jednotlivých složkách well-beingu. Analýza interakce mezi pohlavím a věkem nepřinesla přesvědčivé důkazy měnících se skóre well-beingu u mužů a žen s ohledem na věk.

Naše výsledky nejsou v souladu s předchozími výzkumy, které poukazují na existenci gender well-being gap v různých populacích. Rozdíly oproti předchozím výzkumům mohou být způsobeny specifiky výběrového souboru, kulturním kontextem nebo použitou metodologií. Výzkumný soubor nebyl reprezentativní pro českou populaci, obsahoval vyšší podíl žen než mužů a věkové skupiny nebyly zastoupeny rovnoměrně – výzkumný soubor tvořili spíše mladší respondenti. Dalším omezením je použití sebehodnotící metody (PERMA Profiler), jejíž výsledky mohou být ovlivněny subjektivním zkreslením respondentů. Nelze také vyloučit vliv dalších nezkoumaných proměnných. Budoucí výzkum by proto mohl využít vyváženější vzorek a zkoumat další faktory, které mohou well-being ovlivňovat.

SEZNAM ZDROJŮ

- Blanchflower, D. G., & Bryson, A. (2024a). The female happiness paradox. *Journal of Population Economics*, 37(16). <https://doi.org/10.1007/s00148-024-00981-5>
- Blanchflower, D. G., & Bryson, A. (2024b). The Gender Well-Being Gap. *Social Indicators Research* 173, 1–45. <https://doi.org/10.1007/s11205-024-03334-7>
- Cosma, A., Költő, A., Baďura, P., Winkler, P., & Kalman, M. (2021). Time trends in adolescent mental wellbeing in the Czech Republic between 2002 and 2018: gender, age and socioeconomic differences. *Central European Journal of Public Health* 29(4). DOI:10.21101/cejph.a6717
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.